Ч. 27. По конфіскаті наклад другий. Львів, четвер 23 марта 1922. Почтову належність оплачено гуртом, Рік І.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 700 М.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ:
Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 40 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 60 М. Між новинками і в редакційній части 100 М. За дрібні оголошення 12 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50 процент дорозче.

Виходить перед полуднем.

Один прим. 30 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Відносини між Польщею і Сх. Галичиною.

„L' ere nouvelle“ здня 12. ц.м. поміщує таку статю під наведеним в горі заголовком:

Частина парижської преси знову передрукувала одну статю віденської часописі „Наї Фрає Прессе“, яка оброгорює справу Сх. Галичини. Ця статя є інспірована віденським польським посольством. Анонімний автор цеї статі твердить, шо Сх. Галичина заселена великим числом Поляків, від XIV. ст. була завше уважана частиною Польщі, а навіть і в останнім часі, тому Польща за ніяку ціну не може зректися тої провінції. Українське населеннє Галичини є в повні вдоволене з вільної (!?) злуки з варшавським урядом. Вкінці Сх- Галичина цілковито відділена від Наддніпрянщини, не має ніякої спільности з останньою а навпаки матиме життєвий інтерес ділити свою долю з Польщею.

Безпристрасний осуд статті каже догадуватися, що її твердження є наскрізь тендеційні. Сх. Галичина перед її загарбанням Польшею була незалежною українською державою. Нею була вона від початку своєї історії аж до р. 1387. Опісля поневолена Польщею належала до неї аж до р. 1772., себ-то до часу, коли Сх. Галичина перейшла під австро угорське ярмо. Після уладку Австрії Українці Сх. Галичини, які становлять 63% населення (між тим коли Поляки досягають ледви до 23%) реститували свою колишню незалежну державу, сформували свою національну армію, яка на протязі 9-ти місяців завзятої боротьби не уступала перед чисельно й технічно сильнішими польськими військами, висланими Варшавою.

Твердження, немов би Українці Сх. Галичини висказували вдячність Польщі за її — як кажуть — протекторат, є даремною й безосновною видумкою.

Подробиці є за добре відомі, щоби їх повторяти. Ми не будемо пригадувати тих детайлів, а вкажемо хіба на один приклад. Від трьох літ доступ до одинокого краєвого університету у Львові заборонений українській молоді.

Добродійства „польської протекції“ унагляднюють дворазові представлення Союза Народів до Найвищої Ради, шоби вирішила справу Сх. Галичини. Злука Сх. Галичини з Польщею не відповідає животним інтересам цеї країни, навпаки — являється позбавленням її природних прав. Сх. Галичина є злучена з Наддніпрянською Україною своїм географічним положенням, економічними справами, спільністю раси і мови, вкінці своїм грецьким обрядом.

Зрештою однородність Сх Галичини зі Сходом признана французькою опінією ще в часі російської окупації цеї країни в рр. 1914-15. Українці Сх. Галичини відкидають комуністичний лад, який під цю пору лютує на Великій Україні, домагаються визнання Сх. Галичини невтральною державою, запевнюючи рівність політичних прав, як української більшости, так і польської та жидівської меншостям.

Велика Україна.

Голод.

В берлінськім „Нов-ім Мір-і, органі большевицької місії, Раковський помістив статтю ілюструючу страхіття голоду на Україні. По його словам голодують губернії: Запорізька, Донецька, Катеринославська, Одеська й Миколаївська та декотрі з повітів Харківської й Полтавської губерній. Вістатті приводиться цілий ряд картин голоду. Найгіршим є становище в Запорізькій губернії. В Мелітопольськім повіті число голодуючих досягає 125 тисяч, у решти населення засоби вистануть лиш на місяць. З голоду захворіло 4.171 людей, умерло 491; на основі поверховно зібраних даних в Мелітопольськім повіті згинуло 28.400 штук худоби. В Токмакськім повіті загал населення живиться суровагами, причім із 140 тисяч голов 40.000 не має сурогатів. В Гуляйпільськім повіті голодує 92.000 людей, худоби згинуло 76.000 штук. В Бердянськім повіті голодує 64.000 людей. Годиться замітити, що нонведені Раковським цифри і дати відносяться іще до місяця січня. Можна собі уявити, яке положення тепер. (Руспр)

Раковський в Москві.

Після повороту із заграниці Раковський мав цілий ряд нарад з Леніном і иншими большевицькими головачами. В Москві приписують велике значіння поїздці Раковського. По звісткам йому було доручено вияснити становище Німеччини, Чехословаччини і Польщі в Генуї до російського питання. (Рпр.)

Калінін на Україні.

Голова всеросійського Вик. Комітету Калінін вдруге відвідав Україну. Тепер обїздить він головні міста Правобережної України, виступаючи на мітінгах з промовами в яких взиває до організації допомоги голодуючим. (Рпр.)

Присилайте передплату!

Совітська Росія.

Голод.

В царицинській губ. дійшов голод до того, що вже нема кому хоронити трупів. В ленінськім повіті їдять здохлих верблюдів і иншу падлину. В другім донськім окрузі устален ціни на собаки й ворони. Фунт собачини коштує 100 тисяч, сорока 50 тисяч, ворона 20 тисяч, воробець 3 тисячі рб. В деяких околицях кормляться гірчичною мукою. Такі люде не живуть довше трьох тижнів. В инших сторонах смажать рапіиь і скіру, їдять щурів, тараканів та всяке коріння. В Криму думають; що половина населення голендо татар, не доживе до нового хліба. (Рпр.)

„Скращують просвіту.“

Наркомпрос зредукував число просвітних урядовців до 230 тисяч. (Рпр.)

Столові для голодуючих.

В 16-ти голодуючих губерніях построєно столові, з яких користає пересічно 60 відсотків голодуючих.

Каутські в обороні ес-ерів.

Каутські помістив в „Голосі Росії“ відозву до всіх соціялістів, взиваючи їх, прилучитися до протесту соц-революціонерів проти подлого заміру вбивства 47-ох товаришів з тої партії, яких потягнено перед суд. (Рпр.)

„Рабочій“.

Ц. К. Р. К. П. почав видавати новий дневник „Рабочій.“ (Рпр.)

Церковні справи.

В школі заборонили большевики вчити религії ще 1918. р. теологічні предмети можна викладати лише за окремим дозволом властей і то для слухачів вище 18 літ, щоби могли свідомо реагувати на виложені ідеї. Розпорядком з 26 грудня 1921. большевики наказали свяшеникам предкладати до цензури свої проповіди.

Дня 10.II. видали совіти декрет, що всім церквам і католицьким костелам реквірується срібло й золото в користь голодуючих. Кореспондент краківського „Часу“ доносить про спеціяльно великі податки, на польські костели та взиває польський уряд порушити ту справу на міжнародній арені.

Розстріл Н. Павлова.

В Москві розстіляно на днях б. повстанця антонівської армії Н. Павлова. (Рпр.)

Заборона продажі хліба.

Наркомпрод оголосив: „В виду критичного положення Республики необхідним являється зреалізована (госснабжения). Продажа хліба на вільних ринках уважатиметься за проти державний злочин, за який будеться строго карати. (Рпр,)

„Радость буржуя.“

В Новоросійську отворено в льокалі бувшого клюбу ім. К. Маркса реставрацію „Радость буржуя.“ (Рпр.)

Преса.

Виленська оцінка.

Виленська „Літва“ з д. 18. с. м. піддає критиці польську політику супроти національних меншостей в Польщі і приходить до висновку, що Польща є кандидаткою на другу Австрію.. „Літва“ пише:

Переконавшись перед кількана йцяти роками про її глупоту вкінці подала досить широку автономію своїм провінціям, а всеж таки так ссромно впала. У сьогоднішних польських державних мужів так мало зрозуміння навіть для цеї австрійської раці стану, що їм тяжко видусити навіть це слово: автономія.

Якої сліпоти треба, шоби в такий спосіб поступаючи, не розуміти, що таким чином підсичується огонь невдоволення, ферменту боротьби.

Пишемо це, розуміється, не тому, щоби прийти з порадою Польщі:

„Спляча королівна“.

В річницю ухвалення конституції польським соймом польська преса вдарила в тон самохвальби. Дісонансом є „Роботнік“, який в статті під наведеним заголовком зазначує, що смішно балакати про історичну вагу акту ухвалення конституції, яка не війшла в життя.

Замість вводити в життя конституцію, пише „Роботнік“, „правительство воліло опрацьовувати виїмкові закони—з повною свідомістю, що вони стоять в яркій супеечности з найважнійшими приписами конституції. Вистане згадати твір п. Довнаровича— потворний намір привернення царської „скріпленої охрани“, розтягненої на цілу Польщу. Вистане згадати, що зїзди воєводів ухвалювали з повною повагою, що в демократичній републиці польській не можна инакше правити, як надаючи адміністрації неограничені повновласти переслідувати, арешто-

вувати, переводити тр/си, конфіскувати і т. д.“

„Сойм зовсім не протиділав цему протиконституційному духови, цій системі самоволі, що так глибоко війшла в наше громадське життя. Навпаки, соймова реакція похапцем користала з усіх удогіднень і привилеїв, які дає для неї такий безконституційний стан справ“

„За конституцію в соймі не дбано. І то так далеко, що і комісії соймові і часто цілий сойм в свой діяльности прямо кпили собі з конституції. Прецінь в цім соймі зайшов факт, що маршалок допустив до голосовання над внеском, рішаючим, що „в школах національних меншостей національних і віроісповідних викладовою мовою має бути мова польська.“ Цей внесок був цинічним насміхом над загварантованими конституцією і міжнародніми договорами правами меншостей.

А всеж маршалок дозволив голосувати над цим внеском, що більше голосування через повстання з місць дало непевний вислід. Щойно голосовання через двері повалило цей протиконституційний внесок.

А таких примірів можна би навести більше.“

Словом —конституція була лише на експорт...

Дописи з краю.

Під увухом поліції.

Вділ читальні Просвіти в Мшані пов, Городок, скликуючи в грудні м. р. загальні збори членів, повідомив про це староство в Городку, зазначуючи докладно місце, де мала приміститися читальня. Староство приняло зголошенне до відома, і рівночасно про збори повідомило місцеву поліцію. Почалося звичайне читальняне життє в рамах статута, без ніяких перешкод з боку влади.

Аж з початком лютого ц. р. підчас недільних сходин членів в читальні прийшло двох жандармів і силою розігнали сходини, кажучи, що поліція не має від староства повідомлення, де саме є льокаль читальні. Виділ читальні сейчас вніс на таке поступованнє поліції зажаленнє до староства, подаючи ще раз число дому читальні і рівночасно зажадав вияснення справи. Староство відповіло, що поліція дістане вказівки, а члени можуть сходитися в читальні без перешкоди.

В дійсности вийшло инакше. Коли в неділю, дня 12. ц. м. зійшлося в читальні около 30 членів на читаннє ґазет, явився заступник коман. данта поліції Уляновскі з одним жандармом і зажадав від „пішеводнічонцего“ замкнення „зборів“.

Секретар читальні М. Козак заявив, що це не є ніякі збори, а звичайні сходини членів, і показав йому чотири газети, шо лежали на столі. Тоді Уляновскі списав усіх присутних а з окрема членів виділу і зажадав, щоби всі опустили сейчас читальню. Не помогли ніякі переконування з боку виділу; Уляновскі розігнав зібраних. при чому арештував Степана Семенова за те, що ніби він рухом голови взивав зібраних, щоби не виходили з читальні. Арештованого відставлено до староства.

Місцевому пароходи о. Танчакови, з якого Уляновскі стягнув протокол, заявив він, що „як длуго я бенде в Мшанє, на ніц подобнего нє позволєн.

„W Polsce jak kto chce“.

Давна ця пословиця і тепер сповіняється, В печеніжинськім повітстароста Падлєвскі з комісарем Порембою розписав ліцитацію на ерекціональні ґрунти, в Лючі, Акришорах. Текучій, серднім Березові, і Баиі Березівській, не порозумівши ся зі завідателями сих парохій. Ерекціональне поле творить екзистенцию священника, бож з місячної платні 118—125 м. п. завідатель вижити не може. Додатиби, що оо. завідателі внесли подання о винаєм ерекціональних ґрунтів по дотеперішній фасійній ціні як було за Австрії. В сусідних повітах, пр. в Косові не заряджено ліцитацій, тільки в печеніжинськім. П. Падлєвскі забирає „temporalia“ а п. Поремба певно буде сповняти „spiritualia“.

Які крім того надужиття діються в Печеніжинськім повіті, годі описати. Чи би п. Падлєвскі з Порембою, не дали пояснення чому доси не привернено до служби сталого учителя в середнім Березові п. Сальварівського, засуспендованого за конскрипцію в жовтни м.р. Тому що забогато вже тої господарки п. П. мусимо прилюдно по часописах перед сьвітом виступити і домагатися зміни. Може би оба панове П. П. взялися до хосеннійшої роботи, пр. направи доріг і мостів в Яблонові які загрожують людському житю і можуть спричинити катастрофу? —П.

РІЖНІ ВІСТИ.

Під румунською окупацією.

На днях вийшло в Чернівцях 1. число нового тижневника „Слово.“

З днем 1. цвітня ц. р. рішило румунське правительство викинути з посад 30 проц. урядників.

Подібно як унас, так і під румунською окупацією процвітає злодійство і бандитизм. В лютім ц. р. напали на хату Василя Гаркота Кулівцях повіт Заставна бандити в румунських мундурах, застрілили господодаря і його сестру, та сполошені сусідами втікли.

Англія біженцям.

Англійський парлямент асиґнував кредит 460 тисяч ф. шт. для підмоги біженцям з Росії. (Рпр.)

Арешт 150 комунистів.

Ночю 17. марта арештовано в льокалі варшавського жидівського союза домашних слуґ весь склад комуністичних зборів, в числі 150 люда. (Рпр.)

Закінчення балтійської конференції.

17. марта закінчилася у Варшаві конференція балтійських держав підписанням м. .и таких умов: взаїмне признання договорів, заключених тими державами з Росією, обовязок не заключати договорів звернених проти кого небудь з учасників конференції, забезпечення прав народних меншостей, мирне полагодження евентуальних майбутніх непорозумінь, збереження жичливої невтральности в разі постороннього нападу на котру з тих держав. (Рпр.)

Розоруження Европи на окремім засіданию Ради Союза Народів.

Париська преса подає, що на найблизшім засіданню Ради Союза Народів під кінець марта буде обговорена головно справа ограничення зброєнь европейських держав. В цій цили Рада Союзу Народів задумує побільшити склад комітету, якого завданням є опрацьовання норм розоруження для поодиноких держав.

Відбудова центральної Европи.

По інформаціям „Пті Парізієн“ справа консорції для відбудови Росії і центральної Европи далека від поладнання. Франція бажає собі ограничення компетенції в такий спосіб, що вона малаби занятися тільки справами центральної Европи, виключаючи Росію.

Приготовлення в Ґенуї.

З Ґенуї доносять: Приготовлення до конференції в повнім ході. Державні і приватні доми, огороди і парки приводиться до порядку. Делеґації, які з'їдуться в Ґенуї, будуть по части розміщені на Рівієрі, по части в самім місті. Пленарні засідання відбуватимуться у великій балевій салі замку. Представники преси будуть мати змогу безпосередно порозуміватися з Лондоном, Парижем, Берліном і т. д.

Відрікаються.

Депутат пражського парляменту, комуніст Боровскі, оголосив в кошицьких часописах своє виступлення з комуністичної партії. За причину подає, що не може згодитися з комуністичною політикою.

Страйк в Чехії.

В Чехословаччині почався страйк робітників у шклянних гутах.

Чеські комуністи а 1. мая.

Чеська комуністична партія видала відозву, в якій пише, що цьорічне свято 1. мая буде пролєтарською демонстрацією під знаком загостреної клясової боротьби. Між кличами надибуємо: Проти політики інтервенцій! За Совітську Росію! і т. д. (Рпр.)

МАЛИИ ФЕИЛЄТОН.

З дороги життя

Не святі горшки ліплять.

Як нежданo 16. ц. м. рано вибух друкарський страйк, посумніла наша редакція. Воно й недиво! Біля 5 місяців примусової відпустки запалили всіх редакторів до невтомимої праці, а тут (невспіли ми ще й розігнатися — вибух страйк. Правда, наші складачі теж відбули довгу примусову відпустку і, здавалось, не повинні були рватися до страйку, тим більше, що мають кругло пять разів більшу плату від нас, але сталося... Видно, там ділають глибші причини, яких ми ніяк не в силі зрозуміти ані простежити. Одним словом: незнані є діла руки Твоєї, Господи, pardon — туземний господине, страйково - творча і невидима руко!

Через три дні ходили ми як строєні. Ніхто не знав, що почати, як зарадити лиху, яким чином вийти із безнадійної ситуації. На редакційних столиках громадяться стирти матеріялу, просяться до друкарні, жаждуть друкарської фарби, а тут немає ні поради, ні заради, ні виходу. Зібрались ми на чорну раду. Впало питання: кудою йти? як каже Франко у своїм „Мойсею“ — одні радили йти на схід, другі до заходу, а наш редакційний художник просто втяв: „Ходімо до Фукса“!

Оглянулись ми сюди-туди, нема з чим, пятнайцятий минув, мошонки порожні. Правда, бистроумний художник манив нас надією, що може заплатять складачі з протекційної пошани до редакторів. Хибаж ми не з одної бранжі, а що складачі пять разів краще платні, то вони повинні платити. Як вернуть довоєнні часи, то ми їм заплатимо. Та це внесення не одержало більшости голосів, а що ми придержуємось іще перестарілого парляментарного принціпу, то й знов почалася сіра суєтня.

Аж в пятницю вечером приходить наш художник веселий, усміхнений, радісний. Так і сяє з поза ґіґантних окулярів бють промінні лучі.

— Маю знамениту ідею, — каже. — Нехай сховається Ґутенберг або Федорів. До першого далеко, зрештою хто знає, чи дістанем, платню, бо гроші мусять бути тільки для друкарні, а редакція мусить ждати... з патріотичного обовязку. Ставаймо до кашт, складаймо ґазету, в суботу будуть свіжі гроші, а може вдасться вимантити який зачет під претекстом, що треба василіни до миття рук або щось подібного. Думаю, що на претекстах не буде нам збувати. Ставаймо до кашти! Дідько не такий страшний, як його малюють. В Фрайштадті, то я був зложив собі цілу збірку поезій „З чужини далекої“, бо мусите знати, що тоді не був я ще жонатий і писав роздираючі душу поезії.

Ця ґеніяльна думка як бомба впала між редакторів. Ні один з них не захотів лишитися в редакції, кождий перся до друкарні.

Редактор з двома факультетами і половиною доктората арґументував по дорозі: Як в польських міністерствах засіли осібняки з „domowem wykształceniem“ і поволі виробляються не грамотних людей, то чомужби нам, з університетськими студіями і твердою школою життя — не виробитися на складачів.

Увійшли ми до друкарні. Пробуємо черенки, ни кусають. Беремо „вінкеляки“, теж заховувалися прилично. Починаємо складати. Нічого собі. Правда, букви вихоплюються, теж ніби страйкують, все обертаються не тим боком.

За годину були ми вже в добрій комітиві з черенками. Вільними голосами обібрали ми за метрампажа редактора з двома факультетами. Він скинув підстарілий анґлєз, що недавно дістав в дарунку з приводу реактивування редакції від дядька-священика, виеквіпувався в старий фартух і обняв команду. Ось так наступала „мілітаризація“ нашої друкарні.

Минуло ще дві години. Прийшла поміч від редакції „Будяка“. Редактор цього журналу, карно і солідарно став при кашті.

Висліди були імпонуючі. Кождий мав готових пересічно 40 стрічок. Розуміється, перед вів наш художник, виявляючи при тім нахили пролетарської буржуазії („совбурів“). Він мушкав щось під носом, а нараз як не зарепетує:

— Подавай шинку і пиво. як і личить шануючому себе скадачеви.

Ледви його втихомирили.

Зновуж наш метрампаж з двома факультетами довго і переконуючо почав викладати, що хоче виписатися з листи буржуазних „патріотів“ (котрі примушені брати свою плату 24 тисяч Мп. в місяць аж трьома ратами) і записатися на листу пролєтарів, що побирають вправді чотирма ратами, але понад 120 тис. у місяць.

Коли нач. редактор почав його переконувати, що то виключене, що „Ognisko“ не допустить його до такої імпонуючої метаморфози, то він почав танцювати по друкарні і виспівувати як наш ювілят Іван Рубчак:

„Тепер я Турок, не козак,.
Здається, добре одягнувся,
І як воно це сталось так,
Що в Турка я перевернувся“.

От таке наше. Газета вийшла і виходитиме далі. Але що буде, як скінчиться страйк і редактори не схочуть вернути до редакції. Лихо тай годі. Виджу, що нові хмари збираються над нашим нач. редактором.

Х. Джиґун.

Освітний рух.

Воскресенці пов. Рогатин.

За ініціятивою місцевого пароха о. В. Сайкевича відновлено тут по трирічній перерві діяльність тов. „Просвіта“. На загальних зборах, які відбулися дня 5 марта ц. р., вибрано новий Виділ, який негайно приступив до праці. Відчувається брак власного поміщення. На разі відкрито курс для неграмотних. Особі ініціятора, як рівнож гр. Панькови Курпіті, за зовсім безінтересовне відступлення будинку складаємо на отсім місці прилюдну подяку, а Товариству бажаємо як найкращих успіхів.

Один за всіх.

НОВИНКИ.

Пригадка: Пригадуємо, що Загальні Збори Краєвого Союза ревізійного відбудуться дня 25. марта 1922. (субота) о год. 10. перед полуднем в салі Тов. „Бесіда“ у Львові при вул. Рутовського Ч. 22.I. пов. (Народний Дім). Кооперативи, що рішучо не можуть вислати своїх відпоручників, повинні прислати повновласти Краєвому Союзови ревізійному. В неділю дня 26. марта. 1922 відбудеться в салі засідань Краєвого Союза ревізійного при ул. Домініканській Ч. 11. II. пов. конференція повітових орґанізаторів Кооператив іменованих Союзом і неіменованих, ревізорів, та відпоручників фахових Союзів, на якій обговориться докладно після виголошених рефератів плян обнови і орґанізацій кооператив в краю та способи гуртівних закупів і розділів предметів (товарів) першої потреби.

Краєвий Союз ревізийний

— **Пояснення.** Відносно до новинки в „Громадськім Вістнику“ з дня 14. ц. м. ч. 21. п. з. „Рівноправні“ одержуємо з поінформованих кругів отсе фактичне вияснення: На основі рескрипту Кураторії шкільного округа львівського з дня 23. лютого ц. р. ч. 340/през. відбулися між иншим також в обох тутешних українських ґімназіях перед делеґованими Кураторією фаховими комісіями отсі взірцеві лекції: 1) в головнім заведенню з грецької мови (о. д-р С. Кархут), з латинської мови (проф М. Посацький), з української (проф. д-р Я. Гординський), з історії (о. С. Шпитковський); 2) на філії тільки з німецької мови (п. п. П. Лушпинський і Л. Турчин). В склад комісії для української мови входили майже самі Українці (був тільки один Поляк), в склад инших комісій входили майже самі Поляки (з малими виїмками). Предсідниками комісій були директори львівських польських ґімназій, тільки в комісії для української мови мав провід директор головного українського заведення п. І. Кокорудз (а в комісії для німецької мови проводив з рамени Кураторії візитатор п. д-р А. Янер). Урядовання комісії для української мови відбулося в цілости по українськи. Натомісць инші комісії урядували по польськи, і правдою є, що також українські учасники тих комісій промовляли в дискусіях по польськи, та в усякім разі не ізза якогось легковаження чи недоцінювання власного національного достоїнства, тільки із технічної спонуки з огляду на польський склад тих комісій. Розуміється, ніхто із дотичних промовців не предвиджував тоді, що такий крок може бути кимсь толкований також у відємнім напрямі. — Стільки вияснення. Всеж воно не оправдує наших професорів. Всеж таки уважаємо їх поведення в цім випадку за пониження національної гідности, яке тільки може підірвати їх престіж і серед суспільности і серед учеників. Бож лекції відбувалися в українській ґімназії. Як що ходить тільки о куртуазію, так до неї були зобовязані польські члени комісій. М. и. і з педаґоґічних оглядів. Та Поляки цим ніколи не вяжуться. Ставлять в примусове положення. А серед наших людей все ще покутує дух Рутенця. який з привички до сумирности готов держати руки по швам там, де сього не треба.

— **Ґенерал Ціріц і Микитка.** До відома родини ґенер. Ціріца з Відня і ґенер. Микитки зі Станиславівського повіту подає підписаний, що оба ґенерали були з ним в Москві в 1920 р. а опісля вивезені большевиками в незнанім напрямі. Може подати подробиці про останнє їх пробування в Москві. — *Герман Кац*, Перемишль-Пикуличі.

— **Румунія про втікачів.** Румунський уряд видав строгі зарядження, контролювати збігців з України та перепускати через Румунію лише таких, за яких ґварантує „Центральний бесарабський Комітет“. Инших приказано арештувати. „Ликові“ Румуни не розуміють незавидної долі вигнанців.

— **Сам засудився.** В Кольненській тюрмі повісився на ручнику тамошний староста Броніслав Гуперт арештований за надуж[illegible] гроила узом ара смежити.

— **Біблія Ґутенберґа.** В Липськім музею книжок і рукописів є м. и. оригінальна біблія, друкована Ґутенберґом. Цю вартісну книгу хоче продати музей, який знаходиться серед критичних матеріяльних обставин, музеєви в Амстердамі. Проти цього заміру піднесла крик вся німецька преса, взиваючи німецькі музеї, викупити вартісну книгу, щоби вона не дісталася в чужі руки.

— **Примхи італійських дуків.** Граф Льователи вирізьбив на замовлення князя Торльоні погруддя княжни Торльоні. Останній переслав різьбареви замісць умовлених 25 тисяч лише тисячку лірів і звернув різьбу, яка йому не подобалася. Льователи виполичкував старого 62-літного Торльоня на бали. Торльоні ранив його тяжко в поєдинку.

— **Випродують музеї.** Віденський музей „Доротеум“ випродав недавно рукописи і автографи славних людей. Найбільшу суму заплачено за лист Шіллєра (190 тисяч корон). М. и продано підпис Наполеона I. за 50 тисяч, лист Гетого за 110 тисяч, лист Дарвіна за 55 тисяч, лист Вагнера за 130 тисяч.

— **Рецензентам театру в альбом.** Як відомо, найстаршим і найкращим театром Німеччини є театр у Ваймарі. І слушно відносилися до нього всі ваймарські рецензенти ґазет лише з похвалами. Тільки один Франц Кайбель, рецензент дневника „Дайтшлянд“ не міг здобутися на обєктивність та з особистої урази до директора ганьбив усіх артистів, де попало, — що більше, він мішав з болотом навіть авторів пєс, які виставлювано у Ваймарі, м. и. Таґоре, Шольце, ба навіть Ґетого. Аж одного вечера підчас антракту по першій дії промовив один з артистів до публики, що супроти злобних інсинуацій рецензента Кайбля куртина не піднесеться скорше, аж рецензент опустить салю. Публика викинула рецензента — і штука пішла далі.

— **Як бавилися у Львові?** Підчас останнього карнавалу зібрано на фонд убогих міста понад 5 міліонів марок. Це лише податок від доходу, а скільки всіх грошей видано на забави, то й не зчислити.

— **Замикає вязниці — Анґлія.** Анґлійські власти замкнули в останнім році 32 тюрми і замінили їх на школи та шпиталі. Сталося це в наслідок надсподіваного зменшення числа злочинів в краю.

— **Американський тиждень сміху.** Минулий тиждень був „Тижнем сміху“, переведеним як оригінальне свято в цілій Америці. Обовязком кождого Американця було, глядіти на всі життєві невзгодни з усміхом на обличчю, а що найменше зі стоїчним спокоєм. Залізничі власти розліпили прим. плякати, взиваючі публіку, не робити собі нішо з комунікаційних трудностей і неточностей. Лише Вільсон не хотів прилучитися до „сміху до сира“, кажучи, що до таких дурниць не мішається. Другий знова Американець написав до „Комітету сміху“, що „не дурний роззявляти рота, коли в воздусі повно інфлюенційних бактерій“.

— **Заведення лічення радом** устроюють Чехи в Празі. Буде воно найбільше в Европі, бо буде мати 3·1 ґрамів чистого раду. Є се скількість, якої не посідає досі ніяке заведення в Европі. Ціна одного ґрама раду виносить тепер 120.000 долярів. Найбільшу скількість раду посідає лічниче заведення в Бальтіморе в Америці, а се 5 ґрамів. Друге заведення в Америці має його 4 ґрами.

— **Жиди в Польщі.** В ночі з суботи на неділю відбувся жидівський масковий баль „пурімовий“ в кіні „Кольосеум“ у Варшаві. О півночі впали до салі забави студенти „розвойовці“, що виповіли бойкот Жидам, та з криком „проч, на Налєвкі!“ почали бити палицями присутних гостей і деяких покалічили. Щойно поліція розігнала „героїв“ — та нікого з них не арештувала! (Хвиля).

— **Духи.** В Бабицях к. Перемишля впали до хати Завєсінського два бандити з замазаним саджею обличчям та завинувши господаря в мішок, замкнули його в стайні, а самі вкрали 100 кґ. пшениці, грушок та одіж вартости 40 тисяч і утікли.

— **Циганська драма.** В ліску під Бендзіном розтаборилася циганська ватага. Циган Тачковскі признався одного вечеру побратимам, що обікрав дім і показав їм торбинку з біжутеріями. Тої ночі ватажок банди Квятковскі вбив його підчас сну ножем в серце. Та біжутерій при нім не знайшов, бо Тачковскі перед сном заховав торбу десь в ліску. — Ватажка і сина арештовано.

— **Вписи на віденський університет.** Товаришам фільософам до відома: Вписи на літний семестер у віденському університеті почнуться коло 25-ого квітня. Особливих трудностей при вписах не має. Зі свідоцтвом зрілости з більшістю голосів не приймають. Привезти зі собою: метрику, свідоцтво зрілости, свідоцтво приналежности, посвідчення незаможности. дві світлини. Такса вписового 15—20 тисяч корон. Получення предметів: історія-ґеоґрафія або фільольоґія; ґеоґрафія, природа або математика і фізика; стисла фільософія-математика або природа; хемія сама про себе або з відповідними полученнями. Один предмет довільний як головний, другий побічний. Початок семестра коло 1 ого мая. За воєнно австрійську службу (2—3 роки) числять 2 семестри (триместрів немає). Удержання у Відні коло 40 тисяч корон в місяць. Помешкання у Відні тяжко найти. На ніякі грошеві підмоги числити не можна. Товариші, що посилають свої грамоти з просьбою впису, мусять рівночасно прислати гроші і надвишку на видатки при вписах 3 тисячі кор. Товариші, що були вже вписані на зимовий семестер, мусять також прислати вписову таксу і надвишку за кошти при вписах — в противнім разі стратять семестер. — Подає: Інформативний Відділ Фільософічної Секції при Українськім Академічнім Т ві „Січ“ у Відні, XV. Тересієнгассе 15. — За Філ. Секція при Українськім Акад. Т-ві „Січ“ у Відні *М. Скорик*.

— **Програв „данину“.** На постерунку жандармерії в Болехові застрілився комісар долинського староства Швая, боячися відповідальности за пів міліона марок, які зібрав на днях як данину та програв в карти.

— **Релігійне божевілля.** В місцевости Блятец в Чехах жінка селянина Томи в приступі релігійного божевілля пішла під хрест при дорозі, наклала купу соломи, ріща і п[illegible]ків, поляла нафтою, опісля привязала себе ланцухом до хреста і підпалила костир. Люде знайшли її неживою; долішна половина тіла згоріла на вуголь, тай горішна половина спеклася сильно. Нещасна приготовлялася вже довший час на смерть. Говорила, що Бог і Мати Божа хотіли її смерти, що вона має бути мученицею і по Божій волі мусить покинути свою родину. Однак ніхто не сподівався, що вона зробить собі аж таку смерть.

— **Свої вороги.** Коло Радехова вивязався крісовий бій поліції з бандитами, підчас якого згинув один поліцай і один бандит. Тернопіль закликав помочі львівської поліції.

— **Напад на поїзд.** Як зростає в Польщі бандитизм, свідчить нечувана безличність бандитів, які тут і там зважуються нападати на — їдучі поїзди! Таких випадків було вже багато в королівстві, один під Львовом а кілька в Зах. Галичині. Дня 11. марта напала уоружена банда на тягаровий поїзд коло Радимна і почала рабувати. Вивязалася стрілянина, — із трудом удалося напастників розігнати. Ранений один з напасників М. Гач з Перемишля перовезений до львівського шпиталю.

— **Просимо до вечері.** Варшавський купець Качиньскі сидів саме при вечері, коли увійшов до хати „гість“ і не ждучи на запросини „сідати“ застрілив його на місци. Убийника зловлено. Це урядник міністертва здоровля Сильвестер Влодек.

— **Польські вояки перед судом.** В Берестю лит. засудив військовий суд двох вояків, Бербера і Міттельштата на кару смерти за те, що оба викрадали важкі військові документи і передавали большевиками. В Кракові засуджено на смерть улана Трачевского за крадіж двох сідел і плаща.

ОПОВІСТКИ.

В хосен української університетської — — — — молоді — — — —

КОНЦЕРТ „БАНДУРИСТА“ в честь Тараса Шевченка вібудеться при кінци марта в салі Муз. Тов. ім. Лисенка при участи ВП.П. Маслюка, Макухівної, Туркевичівної. В програму входять твори Стеценка, Колесси, Ліста, та Богдана Вахнянина „Ораторія“ на два мужеські хори і два фортепяни.

Білєти можна набувати в „Доставі“ ул. Руська 20 від 4—5 попол.

Заходом Муз. Тов. Ім. Лисенка Тов „Львівський Боян“ і Тов. „Акад. хор Бандурист“ відбудеться в пятницю дня 24. марта 1922. в великій салі Муз. Тов. ім. М. Лисенка.

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ.

в память 61. роковин смерти Тараса Шевченка, при ласкавій співучасти В П П. опер. спів. Н. Крушельницької, опер. спів. І. Туркевичівної, проф. Вольфсталя, опер. спів А. Гаєка, дир. О. Загарова. опер, спів. проф. Р. Орленка, проф. Е. Перфецького, А. Рудницького.

Початок точно о 7·30 год. веч.

Білєти скорше набувати можна в канцелярії Муз. Інституту ім. М. Лисенка від 3—6.

СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ ВІСТНИК.

Театральні справи.

Загальні збори „Українського Народнього Театру ім. Івана Тобилевича в Станиславові“ — Аматорські дружини громадян Крушельницького, Стасюка, Когутяка. — Драматичний кружок „Станиславівського Бояна“. — Новий Виділ „Українського Народнього Театру ім. Івана Тобилевича в Станиславові“).

Ми вже кілька разів забирали голос у такій важній для нашого громадянства справі, якою є створення постійної сцени в бувшій тимчасовій столиці західно-українського уряду.

В неділю 15-го січня 1922 о годині 5-ій по полудні відбулися в світлиці Т-ва „Українська Бесіда“ в „Народньому Домі“ при вул. Голуховського ч. 20, загальні збори „Українського Народнього Театру ім. Івана Тобилевича в Станиславові“. Маємо надію, що названий день зборів стане зворотною точкою в розвитку цієї громадської установи, яка з бігом часу повинна зробитися нашою гординею. Хоч невеличке число людей зацікавилося зборами, то все таки є всякі дані, які вказують на новий курс у життю товариства.

Минув ювілейний рік, десятиліття заснування театру пройшло без найменшого гомону. Пішов у відставку знов один виділ, хоча зробив це після довершення великого діла обнови й перетворення товариства та після покладення його на нових основах.

Останні загальні збори „Українського Народнього Театру ім. Івана Тобилевича в Станиславові“ важні ще, крім обнови істнування й діяльности товариства, також тим, що на них наступила дійсна сполука розєднаних аматорських гуртків нашого міста в одно тіло, а це дає запоруку тим серіознішої праці в майбутньому. Єдиною інституцією, якої завданням і ціллю плекати справжнє драматичне мистецтво, залишається лише театр ім. Тобилевича.

До цього русла спрямувався конець кінцем також кружок „Станиславівського Бояна“, який — о скільки проявляв живу діяльність — був найсоліднійшим подвижником вірности й краси в драматичній грі.

Перейдемо по черзі всі гуртки аматорів, які повставали на станиславівській почві та й помалу переводилися з овиду.

Давно вже розлетілася „дружина“ під „керуванням“ гром. Михайла Крушельницького, з яким грали переважно люде, що кинулися таким побитом заробляти на прожиття в перших місяцях панування Польщі.

Любимець станиславівської публики Зінько Стасюк, вернувся назад заробляти на щоденний хліб до Надвірної по скінченому свому льокавті новими сильниками нашого краю.

Гром. Евген Шепарович взявся тепер за створення міщанського хору, який від довшого часу вже співає на хорах у тутешній катедральній церкві підчас богослужень. Недавно в кімнатах „Української Бесіди“ цей громадянин устроїв теж вечерниці для міщанства, йдучи в сфері драматичного виставлювання під лад новому голові театру.

Групи українських артистів під дирекцією гром. Івана Когутяка з Кнігинина міста, що в останніх часах часто давав вистави під фірмою якоїсь „Хати“ (в Станиславові такого товариства нема!), від кількох місяців уже також оминає наше місто зі своїми виступами.

На протязі недовгого часу п. Когутяк виявив велику енергію і підприємчивість. В р. 1920 дав Когутяк приблизно 50 драматичних вистав, на що зложилися: „Дядькові примхи“ („Нахмарило“) Бориса Грінченка, драма „Лименірна“ Панаса Мирного, драма „Ой не ходи, Грицю“ Володимира Александрова й Старицького, драма „Повернувся із Сибірі“ А. Яновської, пєса „Міреле Ефрос“ Якова Гордіна, драма „Наймичка“ Івана Тобилевича, оперета „Перехитрили“ Марка Кропивницького, драма „Жидівка вихрестка“ І. Тогобочного, пєса „Гаркуша“ Олекси Стороженка, драма „Хмара“ А. Суходольського, комедія „Заручини по смерти“ Паливоди-Карпенка, комедія „Бувальшина“ Велисовського, оперета „Наталка Полтавка“ Івана Котляревського, драма „Безталанна“ Івана Тобилевича (Карпенка Карого), комедія „Новоженці“, пєса „Воскресення“ Толстого з перекладі Т. Колесниченка, комедія „За двома заяцями“ Старицького й Левицького, драма „Брат на брата“, драма „Сатана“ Гордіна, драма „Вихрест“ „Батраки“ Ф. А. Костенка та під кінець комедія „Куди вітер віє“.

Поза цим названий директор із своєю групою артистів виїздив доволі часто й на провінцію, як: до Коломиї Бучача, Надвірної, Калуша, Тисьмениці і т. д.

Лишається сказати ще кілька слів про драматичний кружок „Станиславівського Бояна“ та про театр ім. Тобилевича. Цей кружок справді може сказати, що сторінки його діяльности остаються ясні та гарні. Грали в ньому в ріжних переходах часу такі сили, як громадянки Стефанія з Якубовичів Коцкова, Марія Дмитрак, Наталія Гаврилова, Комаринська, Кичунова, Ольга Вовкова, громадяне Зінько Стасюк, проф. Станислав Клапоущак, Михайло Жмуркевич, Мирон Лятишевський, Олександер Паньчак, Ксенофонт Величко, Евген Шепарович, Роман Вірстюк і ин. Згадати слід у цьому місці, що цей кружок „Станиславівського Бояна“, дав як премієру на українському кону пєсу Запольської „Царевич“ в авторизованому перекладі гром. Ст. Коцкової й гром. Ол. Паньчака. Не дивота, що скоро кружок почав бути гордий на своїх членів і тим самим на вище становище в суспільстві, яке собі здобув працею.

„Український Народній Театр ім. Тобилевича в Станиславові“ тішився досі з ріжних причин може найменшим зацікавленням власного громадянства та ніхто не клопотав собі голови над відновою його життя й діяльности. Не вважаючи на це, сьогорічні загальні збори театру вибрали дуже гарний новий виділ, який дає запоруку, що станиславівський український театр двигнеться з занепаду й стане на рівні ноги.

Головою театру вибраний проф. Станислав Клапоущак, дотеперішний голова драматичного кружка „Станиславівського Бояна“, містоголовою гром. Михайло Жмуркевич, дотеперішній голова театру ім. Тобилевича. До нового виділу війшли: гром. Наталія Гаврилова як секретарка, проф. Олекса Бойцун як скарбник, гром. Марія Дмитракова як режісерка, проф. Сава Никифоряк і гром. Евген Шепарович. У заступниці членів виділу вибрані: гром. Ольга Вовкова і гром. Комаринська.

До провірної комісії війшли: д-р Володимир Янович і гром. Володимир Пеліх.

Гарні директиви новому Виділови подав у довшій промові д-р Янович, говорячи про потреби створення при театрі драматичної школи, про корисність спільного читання драм, монольогів, деклямацій, про вартість власної орхестри, а під конець натякнув на плян збудування в „Українській Бесіді“ рухомої сцени.

А ми спитаємося, коли нам доведеться дождати того часу, щоб „Український Народній Театр ім. Ів. Тобилевича в Станиславові“ збудував також величавий власний театральний будинок, на зразок хоч би дому львівського музичного товариства ім. Мик. Лисенка?

Пригадаємо під конець, що в цьому році дня 15. вересня припадають 15-ті роковини смерти духового покровителя станиславівського театру, славного драматичного письменника й корифея української сцени, Івана Тобилевича, відомого під псевдонімом Карпенка-Карого і вже хотяй би тільки це повинно побудити амбіцію нової дирекції й нових членів Виділу театру до найінтензивніщих заходів у напрямі піддвигнення повіреної собі установи з ледачого безділля та до належного вшанування в цьому ювілейному році великого свого праобразу й знаменитого правзору.

Загальні збори Української Бурси.

В неділю, д. 26. лютого відбулися загальні збори товариства „Українська Бурса“. Голова товариства, директор української гімназії Юл. Левицький, здаючи звіт з діяльности виділу, який в наслідок воєнної заверюхи, урядував ще від 1918 р., підчеркнув, що хоч потреба бурси дається відчувати дуже, то одначе не можна було її урухомити через недостачу приміщення. Будинок бурси, в якім містилося 250 питомців, через цілий час війни занимали ті війська, які стояли в Тернополі, а змінялися вони аж сім разів.

Нині будинок бурси занятий під епідемічний шпиталь і всякі старання о звільнення його, не приносять жадного успіху. Иншого приміщення на бурсу із загальної недостачі мешкань, годі дістати. Не міг отже виділ розвинути діяльности в тім напрямі, в якім бажав. По при це заплатив залягаючі рати гіпотечного довгу зі складок, зібраних на ту ціль між тернопільською громадою. Зібрана квота досягла 25.000 мп. і нею сплачено залеглі рати. По приняттю до відома звіту уступаючого виділу, вибрано до нового виділу дир. Юл. Левицького головою, а Мих. Губчака, д-ра Цегельського, о. Кочія, Ос. Гусаковського, д-ра Грабовського членами виділу і о. Конрада, Дм. Цебушника і Кл. Шанковського заступниками.

В дискусії над дальшою діяльністю нового виділу всі присутні підчеркували конечність отворення бурси, коли вже не у власнім будинку, то в якім иншім, пр. в будинку „Просвіти“, в якім до війни поміщувалася Селянська Бурса. Новому виділови поручено поробити всякі можливі кроки в тому напрямі, бож вже звичайна приличність вимагає цього, щоби польська власть, яка оставила до ужитку польських бурс і товариств їх будинки, віддала бодай один з зареквірованих українських будинків на потреби Української Бурси.

Довгу дискусію викликала оферта польської військової влади на закупно будинку бурси. Всі присутні заявилися за тим, щоби оферту відкинути. Взагалі дискусія над дальшою роботою товариства і способами, як йому уможливити ведення своїх агенд, була дуже оживлена. Жаль лище, що на зборах явилися виключно самі учителі — і то не всі — а инші верстви нашої громади не вважали потрібним заінтересуватися цею справою. Чи будучність нашої молодіжи обходить лише одних учителів?!

5.000 мп.!

Комітети, чи Товариства, що приступають до якогось діла, пишуть широкі відозви, плачуть, нарікають, просять...

Ми не думаємо сього наслідувати!

Скажемо коротко:

В б. столиці правительства Західної України нема, крім гімназії, ні одної державної школи. Станиславів скоро зміняє свою фізіономію. Не можемо бездільно вижидати вирішення долі нашої країни — мусимо бодай на полі культурно-освітнім обезпечити нашу будучину.

Чотири приватні школи в Станиславові не мають власної хати і можуть леда хвиля, спинитися на вулиці.

Будуємо дім на „Рідну Школу“.

Мусимо знайти в краю 4.000 осіб — а тільки певно знайдемо — котрі дадуть вкладку по 5000 мп. Кружкови УПТ. в Станиславові на будову „Рідної Школи“.

Очевидно, квота узбирана від 4000 осіб не вистане на будову, але ми певні, що на викінчення будови дасть в осені село станиславівського повіту.

Збірку уладжуємо дуже просто:

Перші станиславівські добродії „Рідної Школи“ дають по 5000 мп. і кличуть дальших двох позамісцевих.

Викликані в часописі негайно дістають від Комітету „Рідної Школи“ готовий, виповнений чек.

Коли викликаний не пришле 5000 мк., дістане упімнення аж до повного успіху.

На закінчення мала замітка: 1) Шкода нарікати на надмірні видатки на добродійні цілі. Мижь всі проте добра знаємо. 2) Громадяне Станиславова викликують лише замісцевих, бо місцевих ми всіх ладно знайдемо і не поминемо нікого. 3) Всі викликані дістають чек на 5000 марок і картку адресовану до Кружка УПТ., на якій будуть імена двох викликаних, а Комітет „Рідн. Школи“ вже сам займеться викликуванням в часописі. 4) Заможнійші громадяне дають більше вкладок по 5000 мк. і викликують відповідно більше осіб.

На початок складають по 5000 мк. отсі громадяне Станиславова кличуть:

Петро Самоверський кличе: Івана Ліщинського у Львові і Володимира Грицищина в Микитинцях. — Микола Лепкий кличе: о. Івана Ліщинського в Бориславі і о. Антона Казновського в Глубічку. — Ізидор Крижановський кличе: о. Івана Павлусевича в Довгій Войн. і о. Антона Лучаковського в Зборі. — Олександер Тисовський кличе: Д-ра Володимира Гуркевича в Самборі і о. Юліяна Присташа в Липю. — Лев Чачковський кличе: Юліяна Бачинського в Милованю і інж. Івана Чачковського в Дрогобичі. — Василь Вовк кличе: о. Ярослава Посацького в Миловані і Вовка, нач. гром. в Ганусівцях. — Іван Смолинський кличе: о. Миндюка, пароха в Негівцях і Степана Ничая в Гребенові. — Григорій Онуферко кличе: д-ра Осипа Навроцького в Делятині і д-ра Івана Саноцького в Надвірній. — Сава Никифоряк кличе: Василя Никифоряка в Едмонтоні і Степана Никифоряка в Форт Вілліям. — Лев Яцикевич кличе: Володимира Яцикевича і Гуменяка, обох в Росільній. — Д-р Кость Кисілевський кличе: Д-р Ф. Міхаловського у Львові і о. Володимира Ліска в Сасові. — Д-р Лев Бачинський кличе: Льва Гузара, нотаря в Галичі і Д-ра Теодора Ваня в Золочеві. — Д-р Володимир Янович кличе: Д-ра Івана Бережницького у Львові і Степана Яновича в Тарноберезі. —

Д. б.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“.